

Varkensvlees met 1 ster

Waarom krijgt dit varkensvlees het Beter Leven-kenmerk van de Dierenbescherming?

- De varkens krijgen meer ruimte;
- De varkens krijgen beter afleidingsmateriaal;
- De zeugen worden in groepen gehuisvest;
- De biggen worden niet gecastreerd;
- Gezondheid wordt planmatig aangepakt en het antibioticagebruik wordt teruggedrongen;
- Het veetransport is korter en beter.

Kort overzicht belangrijkste verschillen in welzijn tussen gangbare varkenshouderij en varkenshouderij met Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming met 1, 2 of 3 sterren

Aspect	Gangbaar			
Ruimte binnen	2,25m ² per zeug 0,3m ² per big, 0,7m ² per vleesvarken	2,25 per zeug 0,4m ² per big, 1m ² per vleesvarken	2,5 per zeug 0,5m ² per big 1,2m ² per vleesvarken	2,5 per zeug 0,6m ² per big 1,3m ² per vleesvarken
Uitloop naar buiten	Geen	Geen	1m ² per vleesvarken, 1,9m ² per zeug.	1m ² per big en vleesvarken, 1,9m ² per zeug en per zeug met biggen. Weidegang voor drachtige zeugen.
Groeps-huisvesting zeugen	Vanaf 2013 verplicht	Verplicht. Voerligbox met uitloop bij ver- en nieuwbouw en uiterlijk 2020	Verplicht op stro.	Verplicht op stro

Aspect	Gangbaar			
		verboden.		
Kraamhok	Min. 3,5m ² . Zeug permanent ingesloten.	Min. 3,8m ² . Zeug permanent ingesloten.	Min. 6,5m ² . Zeug max 5 dagen ingesloten.	Min. 7,5m ² . Zeug max 3 dagen ingesloten.
Afleidings-materiaal	Ketting	Blok hout, touw, koker met stro o.i.d.. Vanaf 2015 bij 40 of meer varkens stro.	Stro	Stro
Vloer-uitvoering	60% rooster 40% dicht	60% rooster 40% dicht	50/50% rooster/dicht	50/50% rooster/dicht
Ingrepen a. Castratie b. Staart couperen c. Tandjes inkorten	a. Toegestaan. Voor NI onder verdoving. b. Toegestaan. c. Toegestaan.	a. Niet toegestaan. b. Toegestaan, maar minder. c. Toegestaan mits plan om te stoppen.	a. Verdoofd toegestaan. b. Niet toegestaan. c. Toegestaan mits plan om te stoppen.	a. Verdoofd toegestaan. b. Niet toegestaan. c. Toegestaan mits plan om te stoppen.
Transport	Geen tijdslimiet	6 uur naar boerderij, 8 uur naar slachthuis.	4 uur naar boerderij, 6 uur naar slachthuis.	4 uur naar boerderij, 6 uur naar slachthuis.

Toelichting op dierenwelzijn bij varkensvlees met 1 ster

De varkenshouders moeten direct voldoen aan enkele basiseisen, zoals meer ruimte, betere afleiding en stoppen met castreren, en krijgen daarnaast de tijd te investeren om hun bedrijf geleidelijk steeds diervriendelijker te maken.

De varkens krijgen meer ruimte

Eén van de grootste problemen voor varkens in de gangbare varkenshouderij is ruimtegebrek. Daardoor hebben ze naar mate ze zwaarder worden minder bewegingsruimte en kan het varken het hok niet indelen, zoals het van nature doet, in een ruimte om te liggen, een ruimte om actief te zijn en te vreten, en een ruimte om te mesten en te urineren (Jawel, het varken is van zichzelf zindelijk!).

Om hier iets aan te doen zijn twee zaken afgesproken. Ten eerste krijgen de varkens direct in absolute zin meer ruimte. Biggen gaan van 0,3 naar 0,4m² per big (+ 30%) en vleesvarkens gaan van 0,7 a 0,8m² naar 1m² per vleesvarken (+ 42% a 20%).

Ten tweede gaan bij nieuw- en verbouw de varkenshouders naar grotere groepen van 20, 40 of nog meer dieren (de meeste vleesvarkens worden nu in groepjes van 8 a 12 gehouden). Bij een zelfde oppervlak per dier ontstaat in grotere groepen meer bewegingsruimte. Het wordt voor de varkens dan ook makkelijker de hokruimte in te delen in aparte gebieden om te rusten, te wroeten en te vreten, en om te mesten. Ook kunnen door de varkens geliefde afleidingsvoorzieningen, zoals een bak met stro of een wroetautomaat die extra lekkere brokjes geeft, op grotere groepen financieel en qua werk voor de boer beter uit.

Als varkenshouders groepen van 40 of meer dieren maken staat de wet toe dat het oppervlak per dier met 10% wordt verminderd. Dat is jammer voor de varkens, maar nog steeds gaan biggen dan van 0,3 naar 0,36m² en vleesvarkens gaan dan van 0,7 a 0,8 naar 0,9m². Dus zowel in absolute als in relatieve zin neemt ook dan de ruimte toe, met alle positieve gevolgen en mogelijkheden van dien.

De varkens krijgen beter afleidingsmateriaal

Varkens zijn nieuwsgierige en speelse dieren. Met hun snuit gaan ze op zoek naar voedsel, maar vinden ze het ook leuk allerlei dingen te verkennen, er aan te wroeten, te bijten, op te kauwen, het kapot te maken, of als het eetbaar is het op te eten.

In de gangbare varkenshouderij zitten de varkens dicht op elkaar in kale hokken en krijgen meestal alleen een metalen ketting om mee te spelen. Mede door dit gebrek aan aantrekkelijke afleiding gaan de varkens uit verveling aan elkaars flanken, poten, oren

en staart wroeten en bijten.

Omdat ze elkaar soms tot bloedens toe in de staart bijten wordt uit voorzorg de staart gecoupeerd. Dat is onder de gegeven omstandigheden nodig om ernstige verwondingen en ontstekingen te voorkomen, maar het is wel een vorm van symptoombestrijding. Wat er werkelijk moet gebeuren is beter afleidingsmateriaal aan de varkens aanbieden. Daarnaast zijn goede voeding en een goed klimaat factoren waarvan bekend is dat ze van invloed zijn op staartbijtgedrag.

Beter afleidingmateriaal aanbieden valt nog niet mee, want de varkens vinden materialen als stro, hooi en compost het meest aantrekkelijk, maar dat geeft extra kosten en werk voor de varkenshouder.

Toch blijkt dat als je varkens in grotere groepen houdt er methoden zijn om varkens bijvoorbeeld stro of hooi aan te bieden op manieren die ook voor de varkenshouder goed te doen zijn.

- Zo kun je het stro aanbieden in een bak waar de varkens het met de nodige moeite strootje voor strootje uit moeten trekken.
- Je kunt het stro ook aanbieden via een PVC-pijp die opgehangen wordt tussen twee hokken, de z.g. stroswing, waar de varkens het stro aan de onderkant er uit moeten trekken.

Afgesproken is dat alle varkens direct, naast een ketting, een stevig stuk touw of een blok hout krijgen, waaraan ze kunnen wroeten, bijten en dat ze kapot kunnen maken, of zoals op de foto stro in een z.g. strokoker.

Vanaf 2015 krijgen varkens in groepen van 40 of meer dieren stro aangeboden. Omdat bij nieuw- en verbouw steeds meer bedrijven naar grotere groepen zullen gaan, zullen steeds meer varkens stro als afleidingsmateriaal krijgen.

Ander afleidingsmateriaal mag ook, maar alleen als de Dierenbescherming hiermee akkoord is, die daarvoor kijkt of wetenschappers van Livestock Research van Wageningen Universiteit van oordeel zijn dat dit materiaal qua afleiding vergelijkbaar is met stro.

De zeugen worden in groepen gehuisvest

Tot voor enige jaren werden alle zeugen nog individueel opgesloten in krappe voerligboxen waarin ze zich niet kunnen omkeren, hoogstens een stap voor- of achteruit kunnen doen en in hun eigen uitwerpselen moeten liggen. Eindeloze verveling, vaak gecombineerd met een beperkte voeding omdat de zeugen anders te vet worden, kan de zeugen in een staat van chronische stress brengen, zich uitend in stereotiep gedrag. En door de zeer beperkte ruimte is er een grotere kans op gewrichtsproblemen, verminderde spiermassa en meer doorligplekken.

Gelukkig worden inmiddels in Nederland op steeds meer varkensfokkerijen de zeugen niet meer in boxen maar in groepen gehouden. Dat is een hele verbetering; de zeugen kunnen nu vrij rondlopen en in groepsverband sociaal met elkaar leven, zoals zeugen ook van nature gewoon zijn. Vanaf 2013 moeten alle zeugen in de Europese Unie in groepen worden gehouden.

Het varkensvlees met het Beter Leven kenmerk met 1 ster is reeds nu nog uitsluitend afkomstig van bedrijven waar de zeugen in groepshuisvesting worden gehouden.

Er zijn verschillende vormen waarop zeugen in groepen worden gehouden. Zo kunnen de zeugen gehouden worden in groepen met trogvoeding, of met een voerstation. In het eerste geval vreten de zeugen met elkaar aan een lange trog, en moet elke zeug een afgeschermd vreetplek hebben. In het tweede geval heeft elke zeug een chip waarmee ze toegang krijgt tot een voerstation waarin ze, afgesloten van de overige zeugen, automatisch haar portie voer krijgt.

Er is ook een vorm van groepshuisvesting die heet 'voerligbox met uitloop'. In feite zitten de zeugen dan in de zelfde voerligboxen waarin ze vroeger permanent opgesloten werden. Maar nu is de achterkant open en kunnen ze er uit om tussen de boxen in elkaar te ontmoeten. Omdat de ruimte tussen de boxen beperkt is gaan de zeugen de meeste tijd in de boxen liggen. Zo is er eigenlijk nauwelijks sprake van groepshuisvesting. De Dierenbescherming vindt dan ook dat dit systeem onvoldoende tegemoet komt aan de behoeften van de zeugen aan beweging en leven in groepen. Daarom heeft de Dierenbescherming afgesproken dat het systeem van voerligboxen met uitloop bij nieuw- en

verbouw onder het Beter Leven kenmerk niet meer mag en dat het over 10 jaar helemaal verdwenen moet zijn. Tot die tijd moet de ruimte achter de boxen minstens 2 meter breed zijn.

De biggen worden niet gecastreerd

Het vlees van mannetjesvarkens (beren) kan bij verhitting een zeer onaangename geur van mest en urine geven, de z.g. berengeur. Om te voorkomen dat de consument hiermee geconfronteerd wordt, worden alle beertjes standaard binnen de eerste zeven levensdagen door de varkenshouder gecastreerd. Door de castratie is de kans op het ontstaan van berengeur nihil.

Sinds kort mag varkenscastratie in Nederland alleen nog maar onder verdoving. En er wordt hard aan gewerkt om via fokkerij en de wijze waarop de varkens worden gehouden de kans op berengeur zo ver mogelijk terug te dringen. Ook tracht men betere methoden te ontwikkelen om in de slachterij de karkassen van beren die stinken er uit te selecteren. Dit alles om uiteindelijk helemaal met castreren te stoppen.

Het varkensvlees met Beter leven kenmerk met 1 ster is afkomstig van varkens waarvan de beertjes niet zijn gecastreerd. Het bespaart de beertjes een toch altijd pijnlijke ingreep en een risico op ontstekingen. Ook de boer is blij, want castreren is onaangenaam werk en ongecastreerde beertjes hebben minder voer nodig om te groeien, wat voer en mest scheelt. Ook leveren ongecastreerde beertjes een iets betere vleeskwiteit. Wel zijn beertjes wat onrustiger en vertonen naarmate ze ouder worden 'rijgedrag'. Onderzocht wordt of dit nadelig is voor het welzijn en zo ja, wat hieraan gedaan kan worden.

Gezondheid wordt planmatig aangepakt en het antibioticagebruik wordt teruggedrongen

Een varken wil niet ziek zijn en dat is ook niet in het belang van de varkenshouder. Vandaar dat er van alles aan gedaan wordt om het varken te beschermen tegen een overmatige hoeveelheid ziektekiemen en een hoge infectiedruk.

Een goede hygiëne, frisse lucht, een goede stalrichting en niet teveel varkens op een kleine oppervlakte dragen bij aan een schone leefomgeving. Uiteraard moet ook water en voer van een goede kwaliteit zijn, met een beperkt aantal bacteriën en schimmels. De hokrichting mag niet tot verwondingen leiden. Huidbeschadigingen door gevechten na het mengen van varkens en bij competitie om het voer zijn ook beruchte risico's die te vermijden zijn met een goede inrichting van de houderij en met varkens die normaal sociaal gedrag hebben aangeleerd. En waar nodig worden varkens tegen een aantal veel voorkomende ziektes gevaccineerd.

Als het ondanks alle voorzorgsmaatregelen toch gebeurt dat een varken ziek of gewond is, moet het dier zo snel mogelijk op de juiste manier behandeld worden. Het dier moet de gelegenheid krijgen 'uit te zieken' in een ziekenboeg die daar speciaal voor is ingericht.

Als het dier er zo slecht aan toe is dat verdere behandeling geen zin meer heeft, moet diervriendelijke euthanasie worden toegepast.

Om de gezondheidszorg van de varkens zo goed mogelijk aan te pakken verlangt de Dierenbescherming dat elke varkenshouder met een vaste varkensdierenarts werkt, en samen met deze arts een diergezondheidsplan opstelt waarin de doelstellingen voor beheersing en reductie van ziekten worden vastgelegd. De dierenarts dient minstens eens per maand op het bedrijf te komen voor een algemene controle rondgang. Alle bevindingen van ziekte, verwonding, behandeling en sterfte moeten worden geregistreerd.

Om mee te werken aan het terugdringen van onnodig en overmatig antibioticagebruik in de veehouderij wordt gewerkt volgens landelijke ziektebestrijdingsprotocollen en wordt alle antibioticagebruik geregistreerd in een landelijke database ter vergelijking met andere bedrijven.

Minstens één keer per jaar moeten varkenshouder en dierenarts het hele gezondheidsbeleid evalueren en zo nodig het diergezondheidsplan bijstellen.

In het slachthuis worden poten, huid en allerlei inwendige organen zoals longen en lever op gezondheidsafwijkingen gecontroleerd. De bevindingen hiervan worden elektronisch aan de varkenshouder teruggekoppeld. Ook deze gegevens dient de varkenshouder met zijn dierenarts te bespreken.

Het veetransport is korter en beter

Eén van de meest stressvolle gebeurtenissen in een varkensleven is het transport naar een andere varkenshouderij of naar het slachthuis. Het is dan ook zaak dat transport zoveel mogelijk wordt beperkt en als het gebeurt uitgevoerd wordt met goed materieel en met personeel dat speciaal geschoold is in het rustig en diervriendelijk omgaan met varkens.

Omdat het laden en lossen voor de varkens zeer stressvol kan zijn, heeft de Dierenbescherming bedongen dat dit per 2020 alleen nog maar op niveau mag gebeuren. Dat wil zeggen dat dan geen gebruik meer gemaakt wordt van schuine laadkleppen, maar dat de varkens met een laadlift de vrachtwagen in gaan, of dat vloeren in de veewagen omlaag kunnen om de varkens makkelijk in te laden.

Vooraf voor jonge, nog kwetsbare biggen kan transport in een veewagen met ventilatie door openingen in de zijwanden tot verkoudheid en diarree leiden, Daarom heeft de Dierenbescherming afgesproken dat transport van biggen per 2020 alleen nog maar in gesloten, klimaatgestuurde veewagens mag gebeuren.

Verder is afgesproken dat per direct biggen niet langer dan 6 uur mogen worden vervoerd, en vleesvarkens op weg naar het slachthuis niet langer dan 8 uur onderweg mogen zijn.